

KAA 12/2019 vp

Teemu Hartikainen
dosentti, TkT

10.3.2020

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

KAA 12/2019 vp Kesäaika pysyväksi ajaksi

Kesäaikajärjestelyä ehdotti ensimmäisenä historian viimeinen yleisnero, Benjamin Franklin, vuonna 1784. Järjestely onkin nerokas, sillä se lyhentää vuositasolla Suomessa auringonnousun vaihteluajan kuudesta tunnista viiteen, ja tuo valoa kevät- ja syysiltoihin, jolloin siitä on eniten hyötyä. Järjestelystä luopumisen jälkeen puolet kansasta tulee olemaan tyytymättömiä, joko aamujen tai iltojen pimeyteen. Nykyjärjestelmä on kokonaishyvinvoinnin kannalta optimaalisin. Tämän ymmärsi myös presidentti Mauno Koivisto, joka lämpimästi kannatti tätä järjestelyä, kun se otettiin Suomessa käyttöön 1981.

Kesäaikajärjestelyä perusteltiin pitkään energiansäästöllä, mutta viimeisimpien tutkimusten mukaan sen on havaittu jäävän varsin pieneksi. Suomessa säästöä kuitenkin tulee noin 1% verran, joka sekin on päästötalkoissa huomioitava. Säästöt voivat toteutua vain kesäajan vallitessa. Jos menemme pysyvään talviaikaan, niin energiankulutus kasvaa pysyvään kesäaikaan nähden jopa 2%. Tämä on vääränsuuntaista kehitystä päästöjen kannalta.

Tämä kansalaisaloite keräsi vaaditun määrän allekirjoittajia, joka osoittaa, että kansalaiset haluavat kesäaikaa, koska vastaavat talviaikaa kannattavat kansalaisaloitteet eivät ole saaneet kuin muutaman tuhat allekirjoittajaa. Oikeusministeriön [otakantaa.fi](https://www.otakantaa.fi) kyselyyn kesä- tai talviaikaan jäämisestä vastattiin 677.000 kertaa, ja äänet jakautuivat lähes tasan, vaikka 200.000 ääntä – eli kolmasosa kaikista – tuli botista, siis samasta ip-osoitteesta, samalta tietokoneelta. Tosiasiassa siis kyselyn tulos on kelvoton, jonka oikeusministeriökin myöntää, mutta sanoo, että ”avovastauksista on paljon apua.”

Suomessa on ehdotettu myös siirtymistä keski-Euroopan aikavyöhykkeelle (CET) pysyvään kesäaikaan kuten suurin osa Eurooppaa on aikonut. Suomi ei kuitenkaan voi maantieteellisen sijaintinsa vuoksi siirtyä CET-aikaan. Olemme niin idässä, että kesäkuussa aurinko nousisi Helsingissä ennen aamukolmea. Suurin vaikutus olisi syyskuussa, jolloin nykyinen alkukuun puoli yhdeksän auringonlasku tapahtuisi jo puoli kahdeksalta, ja loppukuun klo 19 auringonlasku tulisi jo klo 18. Lokakuusta huhtikuulle arkipäivien vapaa-aika vietettäisiin pimeässä. Menettäisimme valoa 400 tuntia vuodessa.

Kansanterveyden asiantuntijat puhuvat aamuvälön puolesta, jota talviaika lisäisi, mutta mitkä ovat ne kansanterveydelliset vaikutukset, kun ihmisten ulkoilu vähenee merkittävästi ja aikaa vietetään entistä enemmän sisätiloissa? Valoisat aamut ovat toki virkistäviä, mutta harva kykenee niistä nauttimaan, kun on mentävä töihin tai kouluun. Yhteiskunnan rytmi ei muuttuisi aikavyöhykkeen vaihdossa, vaikka aamuvälön puolestapuhujat tätä toivoisivatkin. A-studio ja illan TV-elokuvat alkaisivat edelleen klo 21, ja työpäivä 8:00, sydäntalvella molemmat pilkkopimeässä, aikavyöhykkeestä riippumatta. Siksi oleel-

lista on tuoda valoa siihen ajankohtaan, jossa sitä parhaiten voidaan hyödyntää ihmisten aktiivisuuden lisäämiseksi, siis alkuiltaan syksyllä ja keväällä. Tämä toteutuu, kun kansalaisaloitteen mukaisesti siirrytään ympärivuotiseen kesäaikaan, mutta vain, jos Suomi pysyy nykyisellä aikavyöhykkeellään.

Pysyvän talviajan kannattajien argumenteissa puhutaan aina ihmisen sisäisen kellon tahdistumisesta aamuvuonoon, mutta se on Suomen leveysasteella kyseenalaista, koska tällöin aurinko nousisi kesällä kolmelta ja talvella yhdeksältä. Keväällä ja syksyllä sitten tämän kuuden tunnin vaihteluvälin sisällä, eli tahdistuminen on mahdotonta – se toimii vasta Välimeren tasolla.

Kellojen siirtäminen kahdesti vuodessa varmasti sekoittaa joidenkin yöunet, mutta vaikutus ei ole niin dramaattinen kuin alan tutkijat esittävät. Jos se olisi, niin mannertenväliset lennot ja kolmivuorotyö tulisi kieltää koska niiden vaikutus sirkadiaanisiin rytmeihin on moninkertaisesti suurempi. Jokainen suomalainen tekee keskimäärin kolme ulkomaanmatkaa vuodessa, eniten maailmassa. Näistä lähes kaikkiin liittyy aikavyöhykesiirtymä, Eurooppaan 1-2 tuntia, suosittuun Thaimaahan 5 tuntia ja Amerikoihin jopa 7-10 tuntia. Silti näistä harvoin kuulee sirkadiaanista valitusta ihmisiltä, mutta siirtymästä kesä- ja talviaikaan kylläkin, vaikka siihen liittyvä ylimääräinen vaiva on vähentynyt merkittävästi viime vuosina, kun digitaalisiksi muuttuneet kellot osaavat jo siirtyä automaattisesti.

On melko todennäköistä, että Euroopan Neuvostossa ei päästä yksimielisyyteen kesäaikajärjestelystä luopumisesta, vaikka Euroopan Parlamentti sen puolesta äänestikin. Monet maat pitävät järjestelyä hyvin toimivana, ja lisäksi luopumiseen voi liittyä yllättäviä sisäpoliittisia haasteita. Yksi pelko on ns. ”tilkkutäkki” eli maiden jakaantuminen kesä- ja talviajan valinneisiin, mikä ei voi toimia pienissä maissa, joista käydään naapurimaassa töissä. Mutta isompi kysymys on, jos esimerkiksi Belgiassa Vallonia haluaa eri aikaan Flanderin kanssa, tai Katalonia eri aikaan kuin Espanja, tai Pohjois-Italia eri aikaan kuin Etelä-Italia, tai Skotlanti eri aikaan kuin Englanti. Nykyisessä tilanteessa tällaista Pandoran lipasta ei haluta avata, ja siksi asia ei todennäköisesti etene.

Jos kuitenkin EU:n kesäaikadirektiivi 2000/84/EY kumotaan ja Suomi joutuu valinnan eteen, on oikea valinta tämän kansalaisaloitteen mukaisesti kesäaika. Sitä kansalaiset kannattavat enemmän ja siihen lähes koko maailma on siirtymässä, kukin omilla aikavyöhykkeillään. Yhtenä lisäargumenttina vielä katujen turvallisuus iltaisin; on paljon ihmisiä, jotka eivät uskalla liikkua ulkona yksin pimeään tulta. Kesäaika tarjoaa heille tunnin lisää aikaa joka ilta kulkea turvallisemmin.